

F. M. Dostojevskij:

Deček pri božičnem drevescu.

(Prevel iz ruščine Al. Kokelj.)

Pred očmi mi je deček, ki je stanoval v kleti; bil je še zelo majhen, star šest let ali še manj. Ta deček se je zbudil zjutraj v vlažnem in hladnem stanovanju. Odet je bil z nekako umazanim plaščem ter se je tresel od mraza. Dihanje iz njegovih ust je bilo vidno in, sedeč na oglu nizke omare, je od dolgega časa nalašč izpuščal sapo iz svojih ust in se je zabaval, videč, kako je letela. Zelo rad bi bil jedel. Zjutraj je nekaterikrat šel k iz desk zbiti klopi, kjer je na stelji bolna ležala njegova mati. Mesto blazine je imela pod glavo neko culo. Kako se je ona počutila tukaj? Iz tujega mesta je morala priti s svojim dečkom in je nepričakovano zbolela. Hišno gospodinjstvo je za dva dni zaprla policija, prebivalci so se razšli po prazničnem delu, preostali je le nek sluga in je cel dan ležal pijan kakor mrtev in ni čakal praznika. V drugem oglu sobe je stokala vsled protina neka osemdesetletna starka; bila je nekadaj in nekje za pestunjo, a zdaj je umirala osamelca, renčala in godrnjala je nad dečkom, da se je bal iti v njeno bližino. Pijačo je dobil nekje v veži, a skorjice kruha ni našel nikjer in že desetkrat je šel buditi svojo mamico. Groza je obšla dečka v temi; davno se je začel večer, a luči niso prižgali. Otipaval je lice svoje mamice in se je čudil, da ne vstane in da je postala že tako hladna kakor stena. »Že zelo je tukaj hladno«, je mislil deček, je malo postal in zamišljen dal svojo roko na pleče pokojnici, potem je dihnil v prste, da bi se ogrel, poiskal je na postelji svojo kapico in je tiho, tipaje okrog sebe, odšel iz kleti. Odšel bi bil že prej, a se je bal na vrhu na stopnicah velikega psa, ki je ves dan tulil v sosednjih vratih. No, zdaj že ni bilo psa in je naglo odšel na ulico.

O Gospod, kako mesto! Nikdar še ni videl kaj takega. Tam, odkoder je prišel, je ponoči črni mrak; ena sama svetilka za vso ulico. Lesene, nizke hišice se zapirajo s šaluzinami. Komaj se zmračijo, že ni nikogar na ulici. Vsi se zapirajo po hišah, le cele trope psov tulijo, po sto in tisoč jih je, ki tulijo in lajajo celo noč. No, zato pa je tam bilo toplo in so mu dajali jesti. A tukaj — o Gospod, — kaj bi jedel? In kak hrušč in trušč je tukaj, kaka svetloba in kaka ljudje, konji in vozovi in mraz, mraz! Mrzla para se vali od zmučenih konj; toplo dihaajočih njihovih gobcev. Kozi rahli sneg zvene ob kamenih podkove in vse se tako peha. In, o Gospod, kako bi rad jedel, da bi imel vsaj košček kruha! Prsteki so ga zopet začeli boleti. Mimo je prišel stražnik, in se je obrnil, da ne bi zapazil dečka.

Glej in spet ulica — o kako je široka! Kako tu vsi kričijo, kako bežijo in jedo, in kaka svetloba, svetloba! A kaj je to? O kako veliko ste-

klo! Za steklom je soba, v sobi drevesce do stropa. To je božično drevesce, na drevesu toliko lučk, toliko zlatih papirčkov in jabolk, okrog pa so otroške igračke, mali konjički. Po sobi letajo otroci, lepo oblečeni in snažni; smeja se in igrajo, jedo in nekaj pijejo. Glej, ta deklica je začela plesati z dečkom, o kako lepa deklica! Tudi godba je tu, sliši se skozi steklo. Gleda deček, čudi se in se — smeje; prsteki na nogicah ga bolijo in na rokavicah so postali celo rdeči; že se ne upogibajo.

Deček se je spomnil, da ga prsteki bolé, zaplakal je in bežal naprej. In zopet vidi skozi drugo steklo sobo, tam so drevesca in na mizah pirogi. V sobi sede štiri bogate gospe. Kdor pride, mu dajo pirogov. Duri se naglo odpirajo in z ulice prihaja mnogo gospode. Skriva se je približal deček, naglo je odprl vrata in je šel notri. Oh, kako so nad njim zakričali in so ga nagnali! Naglo je prišla neka gospa in mu je sunila kopejko v roke ter mu odprla vrata na ulico. Kako se je deček vstrašil! Kopejka se je zvalila in je zazvenela na stopnicah — deček ni mogel stisniti svojih rdečih prstkov in jo pridržati. — Deček je zbežal in tekkel naglo, naglo, a kam, sam ne zna. Rad bi zaplakal, a se boji. Beži in beži in piha na ročice. Huda žalost ga je prevzela, ker je bil tako sam. In zopet, o Gospod, kaj pa je to? Trumoma stoje ljudje in se čudijo: Na oknu za steklom so tri čečice (punčke), male, lepo oblečene v rdeče in zelene plašče, in izgledajo kot bi bile žive. Nek starček sedi in igra na velike gosli, dva druga stojita in igrata na male gosli. V taktu majajo z glavami in gledajo drug na drugega. Njih ustnice se gibljejo in govorijo, popolnoma govorijo — le izza stekla se ne sliši. Izprva je deček mislil, da so te čečice žive, a ko je uganil, da so le igračke, se je naglo zasmel. Nikdar še ni videl takih igračk in sploh ni vedel, da so. Plakati je hotel, no, igračke so se mu zdele tako smešne. Naenkrat je začutil, da ga je zadaj nekdo zgrabil za plašč: velik, hudoben deček je stal poleg njega in ga je hipoma udaril po glavi, potegnil je kapico in ga je sunil z nogo. Deček se je zgrudil na tla, je omedlel, spet skočil ter je bežal, bežal in pribežal, sam ni vedel kam, skozi vrata na tuje dvorišče. Tam je sedel na drva: »Tukaj nihče ne vohuni in je tema.«

Prisedel je in se je skrčil, ni mogel

Januš Golec;

Troštarjeve groblje.

Z blagopokojnim g. župnikom Jakobom Kranjcem sva obiskala leta 1919 iz Buč Pilštajn. Na sredini pota med župnijama Buče in Pilštajn samevajo s srabotjem prepletene »Troštarjeve groblje« na Zečah. Ostanki

dihati od strahu. Naenkrat mu je postalo tako dobro: ročice in nogice so ga nehale boleti in bilo mu je toplo, toplo kot na peči. Glej, zdaj se je ves stresel, zadremal je bil. O kako dobro je tukaj zadremati: »Poseđim tukaj in potlej spet odidem pogledat igračke«, mislil je deček in se je zasmel, spomnivši se jih, ker so »popolnoma kakor žive«. In naenkrat je zaslišal, da je nad njim zapela njegova mamica pesem. »Mamica, spim — o, kako dobro spim!«

Pojdimo k meni k božičnemu drevescu, deček, je zašepetal nad njima drug tihi glas.

Deček je mislil, da je bila to mamica, pa ni bila. Ni videl, kdo ga je objel v temi. Deček mu je roko poljal in . . . naenkrat — o kaka svetloba! Kako božično drevesce! Da, to ni božično drevesce, on še ni videl takih drevesc. Kje je zdaj? Vse se blišči, vse žari in okrog so otroške igrače. Toda ne, to so dečki in deklice prav svetle. Okrog njega se zbirajo, letajo in ga poljubujejo. Med se ga vzamejo in ga nesejo seboj, a tudi sam leti in vidi: njegova mamica gleda nanj in se radostno smeje.

Mamica, mamica, o kako dobro je tukaj, mamica! kriči deček in spet se poljubljuje z otroci in jim pripoveduje o igračkah tam za steklom. — »Kdo ste vi, dečki, kdo ste ve, deklice?« jih sprašuje, se smeje in jih poljubljuje.

To je Kristusovo božično drevesce, mu odgovarjajo. Pri Kristusu je ta dan vsekdar božično drevesce za male otroke, kateri nimajo sami božičnega drevesca . . . In spoznal je, da so ti dečki in deklice bili vsi taki otroci kot je on. No, jedni izmed njih so zmrznili v košarah, v katerih so jih položili na stopnice k durim peterburških uradnikov, drugi so se zadušili pri doviljah, tretji so umrli vsled uboštva svojih mater (za časa samarskega glada), četrti so se zadušili od smradu v vagonih tretjega razreda. In vsi ti so zdaj tukaj, vsi so zdaj kakor angeli. Vsi so pri Kristusu in On sam je sredi njih. Podaja jim roke, blagoslavlja jih in njihov grešne matere . . . In matere teh otrok tudi stoje tukaj ob strani in plakajo. Vsaka spozna svojega dečka ali deklico in ti letajo k njim ter jih poljubljajo, brišejo jim solze s svojimi ročicami ter jim govore, da naj ne plakajo, ker jim je tukaj tako dobro . . .

Spodaj so našli drugo jutro hlapci malo truplo za drvami zmrznjenega dečka. Poiskali so tudi njegovo mamico. Ta je umrla že pred njim in oba sta se zopet videla pri Gospodu Bogu v nebesih.

zidovja pričajo, da je bil tukaj prav imovit kmečki dom.

Pri pogledu na zapuščene razvaline me je vprašal gospod Jaka, če so mi znane groblje. Priznal sem mu, da sem čul pripovedovati o zlatem

golobu, ki je zakopan nekje med ostanki zidovja. Sploh kroži med našim ljudstvom več pripovedk o tej nekako skrivnostno ležeči zapuščini.

Gospod župnik mi je zaupal, da je odkril med različnimi zapiski svojih prednikov kratke beležke o Troštarjevih grobljah. Opis je izpod peresa rajnega bučkega župnika g. Andreja Fekonje, ki je bil na Bučah o č. leta 1892 do 1899. Gospod je bil pisatelj in se je zanimal za ljudske govornice.

Po povratku mi je izročil g. Jakob Hstič, na katerem so bile opombe k pripovedkam o grobljah ter opisana rešitev uganke z zlatim golobom.

Leta 1920 v Šoštanju v pokoju umrli pisatelj Andrej Fekonja opisuje »Troštarjeve groblje« takole:

»Ko sem nastopil župnijo Sv. Petra na Bučah, je živel predzadnji Troštar Tona. Pri hiši so samo rekli pri Troštarjevih, pisali so se Brilej.

Iz ust faranov sem slišal, da se je oprijel Brilejev na Zečah priimek Troštarji radi tega, ker je bil njihovevemu ustanovitelju ter pradedu v uavadi vzdih: »O, troštar sv. Duh!«

Troštariji so bili strogo ter vzgledno krščanski. Pri hiši so opravljali razne pobožnosti na čast sv. Duhu. Nad veliko hrastovo družinsko mizo je plaval razprostrti peruti pozlačen golob. Pritrjen je bil za motvoz, ta okoli škripca na stropu in proti vratom. Pri vstopu skozi vrata se je spustilo znamenje sv. Duha tik nad mizo. Na sveti večer je snel hišni gospodar goloba, ga očedil in od 11. ure do polnoči je blagoslavljal z njim hišo, hleve, žitne shrambe in sploh celo imetje. Po župniji so govorili o posebno skrivnostnem blagoslovu, ki ga prikriva širši javnosti Troštarjev zlati golob.

Moj dobri znanec in predzadnji Troštar Anton je bil že bolj star in je imel enega sina. Ko sem pastiroval tretje leto na Bučah, se je dedec prehladil. Poklicali so me, da sem ga previdel. Ko sva bila gotova, je bolnik sedel na postelj in namignil domačim, naj naju pustijo sama.

Pozlačenega goloba nad mizo sem moral sneti z motvoza in ga dati gospodarju. Golob je bil izredno velik in mojstersko delo, ki bi bilo v ponos najlepši cerkvi. Troštar je vzel sv. Duha v roke in mi rekel:

»Gospod, gotovo ste že slišali marsikaj o tem blagoslovitelju naše hiše!«

Ko sem vprašanje prikinil, je nadaljeval:

»Ta zlati golob že plava nad to mizo gotovo nad 100 let. Kateri Troštar in odkod ga je prinesel k hiši, mi ni znano. Res je tudi, da je na tem imetju že od nekdanj očitno blagoslov božji. Vsi moji predniki so se zahvaljevali za srečo sv. Duhu, ki ga predstavljata ta le pozlačeni golob.

Na smrtni postelji mi je izročil moj rajni oče to dedščino blagoslova pod prisego, s katero sem se zavezal, da bom troštarija sv. Duha vsako leto na sveto noč lastnoročno očedil in z njim blagoslovil hišo ter imetje.

Tu le pod peruti je skrivno predalce. Iz tega sem moral potegniti tudi papir in ga nositi med blagoslavljanjem v žepu. Po opravljeni pobožnosti sem vtaknil papir po skrivoma na staro mesto. Oče mi je zabičal, da je v molitvi na papirju ključ do sreče pri Troštarjih. Ker sem sedaj jaz na potu k pradedom, bi le rad znal pred izročitvijo goloba sinu, kaj prav za prav pomenijo meni nerazumljive besede čudodelne molitve.«

Stari je odprl predalček na golobu, izvlekel v štorček zviti papir in ga razgrnil pred mene. Bil je kos zvitega pergamenta (oslovska koža), in na njem lepo v latinščini napisane besede:

Oltar sem napravil podpisani mojster. Sv. Duh za vrh oltarja je mojstersko izrezljal moj 17letni sin, ki je bil s tem delom sprejet med pomočnike.

Celje, leta 1665.

Podpis mojstra: Nečistljiv.

Bolnik je omahnil začudeno na zglavnik in šepnil: »Po tej razlagi me prav nič ne peče, ker sem Vam zaupal skrivnost z vsebino predalca v golobu, katero bi bil moral po razodetju sinu odnesti prednikom v večnost.«

Tolmačil sem še bolniku, da je golob s kakega starega oltarja, ki je bil zamenjan z novim in prestavljen med nepotrebno cerkveno šaro na podstrešje.

Predzadnjega Troštarija smo pokopali še taisto zimo. Njegov sin ter naslednik je bil že oženjen, ko mu je umrl oče. Resnica je in to sem doživel kot dušni pastir sam, da je zginit s smrtjo predzadnjega Troštarija s tega tako imovitega kmečkega doma več nego 100letni blagoslov.

Zadnjemu Troštariju je pobrala na spomlad po očetovi smrti kužna bolezen živino.

Leta 1895 je bilo leto potresov, vremenskih nezgod ter nesreč. Prvi po-

letni blisk ter grom nad bučko farosta upepelila omenjenega leta Troštarjevino do nekaj ostankov zidov. Žrtev strele je postala tudi mlada Trošterca, ki je bila ob času udara v kuhinji. Iz obupa je prodal zadnji Troštar po pobegu blagoslova preostalo imetje in utekel za novo srečo v Ameriko.

Iz nezgod, ki so zagrmle nad Troštarjevino in jo uničile, so se rodile kmalu iz ljudske domišljije te le pripovedke:

Pred več nego sto leti je našel eden od Troštarjev čudežnega goloba, ki je bil poln zlata in dragocenih biserov. Od tod začetek bogastva, ki se razteza na eni posesti preko 100 let. Izobilje ter sreča spremljata Troštarije, dokler ni izdana skrivnost. Izdajstvo maščuje strela iz jasnega in pokoplje čudodelnega goloba globoko pod groblje. Zatega goloba sreče bi izkopal izpod Troštarjevih grobelj oni, ki bi nabral v Janžev noči praprotovega semena na čisti belo ruto. S to ruto s semenom bi moral dokopati do goloba na grobljah v sveti noči med 11. uro in polnočjo.

Razne starejše osebe so videli v bolj tajinstvenih nočeh skrivnostnega goloba, kako je frfotal v čarobni svetlobi nad grobljami.

Tem ljudskim pripovedkam enakih se bo rodilo tekom desetletij bog zna koliko.

Na celem govorjenju naroda je toliko resnice, da se ne upa nikdo v noči mimo Troštarjeve groblje, najmanj pa je pričakovati, da bi se lotil kdo kopanja za zlatim golobom na sveto noč med 11. uro in polnočjo.«

To je vsebina Fekonjevih beležk o Troštarjevih grobljah. Danes govorijo ljudje daleč na okrog bogzna kaj vse o prikaznih nad žalostnimi ostanki nekdanje sreče in bogastva.

Marsikateri od radovednežev se je že odpravljali v besedah na izkop zatega Troštarjevega goloba, ki bo imel v resnici mir pred iskalci od nebeške strele zakopane sreče.

Demagogija z davki!

Ni višje lumparije, kakor jo sedaj uganjajo liberalci z vpitjem o davkih. Mislijo, da bodo s to struno vneli ljudi za sebe, ko so se že vse strune na njihovih radičevski tamburici že potrgali. Naj se utrga še ta!

Tudi demokrati morajo davek plačevati!

Ne samo, da se je davčno vprašanje uredilo z enotnim davčnim zakonom, ki stopi sedaj v veljavo, ampak se je pri tem gledalo tudi na to, da bo Slovenija v davkih razbremenjena. Letos je v Sloveniji predpisanih davkov za 12,900.000 Din manj kot lani. Odpadla je že dohodnina,

delavcem se je izpremenil in znižal ročni davek v uslužbenski. Sedaj pa je začelo liberalno časopisje vpiti zaradi visokih davkov, ki baje zadenejo meščane. Res so se tu pri — bogatejših in boljše plačanih davki zvišali, pa ti, ki imajo po 6000 Din in še višje mesečne plače, lahko nekaj več plačujejo. Liberalni časopisi so seveda za te svoje bogataše morali zagdati krik. Prav bi pa bilo, da bi isto časno tudi povedali, kako liberalni veljaki plačujejo davke. Neki šnopsfabrikant v Sisku, Teslič, ki ni štedil za Pribečevičeve shode, je na davkih dolžen 11 milijonov Din. Sedaj so seveda rekli, da mora tudi on plačati, kar je dolžen. To je oni vzrok, zakaj sedaj tako vpijejo. Tudi demokrati morajo davek plačevati.

Beseda davčnim uradom.

Da so davkoplačevalci večkrat nevoljni zaradi davkov, ni vzrok to, da